

Bruselj, 14. december 2016
(OR. en)

14500/16

Medinstitucionalna zadeva:
2008/0140 (CNS)

SOC 715
ANTIDISCRIM 72
JAI 951
MI 722
FREMP 188

DOPIS

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	14284/16 SOC 687 ANTIDISCRIM 66 JAI 929 MI 701 FREMP 182
Št. dok. Kom.:	11531/08 SOC 411 JAI 368 MI 246 - COM(2008) 426 final
Zadeva:	Predlog direktive Sveta o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost

V prilogi vam pošiljamo prečiščeno besedilo direktive, ki povzema vse dosedanje razprave. Namen tega dokumenta je olajšati razpravo in ne posegati v stališča delegacij, izražena med razpravo.

Opozarjamo vas, da je priloženo besedilo enako kot besedilo iz dokumenta 14499/16, le da je brez opomb s stališči delegacij.

Predlog

DIREKTIVE SVETA

o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 19(1) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije¹,

ob upoštevanju odobritve Evropskega parlamenta²,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Iz člena 2 Pogodbe o Evropski (PEU) uniji izhaja, da Evropska unija temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin, tj. na vrednotah, ki so skupne vsem državam članicam. Unija v skladu s členom 6 PEU priznava pravice, svoboščine in načela iz Listine Evropske unije o temeljnih pravicah. V skladu z istim členom priznava tudi temeljne pravice, kakor jih zagotavlja Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin in kakor izhajajo iz ustavnega izročila, skupnega državam članicam, pa so kot splošna načela del prava Unije.

¹ UL C..., str.

² UL C..., str.

- (2) Pravica do enakosti pred zakonom in zaščita proti diskriminaciji za vse ljudi sta univerzalni pravici, ki ju priznavajo Splošna deklaracija človekovih pravic, Konvencija Združenih narodov o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, pakt Združenih narodov o državljanskih in političnih pravicah ter pakt Združenih narodov o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, Konvencija ZN o pravicah invalidov, Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin in Evropska socialna listina, katerih podpisnice so [vse] države članice. Ta direktiva, zlasti pa določbe o dostopnosti in razumni prilagoditvi, spoštuje temeljna načela, ki so priznana v konvenciji ZN o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine. Zlasti v Konvenciji ZN o pravicah invalidov je odklonitev razumne prilagoditve vključena v opredelitev diskriminacije.
- (3) Ta direktiva spoštuje temeljne pravice in upošteva temeljna načela, ki jih priznava zlasti Listina Unije o temeljnih pravicah. Člen 10 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah priznava pravico do svobode misli, vesti in vere; člen 21 prepoveduje diskriminacijo, vključno na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti, člen 26 pa priznava pravico invalidov do ukrepov za zagotavljanje njihove samostojnosti.
- (4) Evropsko leto invalidov 2003, evropsko leto enakih možnosti za vse 2007 in evropsko leto medkulturnega dialoga 2008 so izpostavila vztrajnost diskriminacije, hkrati pa tudi prednosti raznolikosti.
- (5) Evropski svet je na zasedanju v Bruslju 14. decembra 2007 države članice pozval, naj okrepijo prizadevanja za preprečevanje diskriminacije in boj proti njej, tako na trgu dela kot drugod³.

³ Sklepi predsedstva – zasedanje Evropskega sveta v Bruslju z dne 14. decembra 2007, točka 50.

- (6) Evropski parlament je pozval k razširitvi zaščite proti diskriminaciji v okviru prava Evropske unije⁴.
- (7) Evropska komisija je v svojem sporočilu „Prenovljena socialna agenda: Priložnosti, dostopnost in solidarnost v Evropi 21. stoletja“⁵ potrdila, da v družbi, v kateri je vsak posameznik obravnavan enakovredno, ne bi smelo biti umetnih ovir ali diskriminacije, ki bi ljudi kakor koli ovirali pri tem, da te priložnosti izkoristijo. Diskriminacija na osnovi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti lahko omaja doseganje ciljev Unije, kakor so določeni v Pogodbah, zlasti doseganje visoke ravni zaposlovanja in socialnega varstva, boljšega življenjskega standarda ter večje kakovosti življenja, ekonomske in socialne kohezije in solidarnosti. Omaja pa lahko tudi doseganje cilja v zvezi z odpravljanjem ovir za prosti pretok oseb, blaga in storitev med državami članicami.
- (8) Obstoječa zakonodaja Evropske unije vključuje tri pravne instrumente, ki temeljijo na členu 13 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, pozneje nadomeščenim s členom 19 PDEU. Ti instrumenti, katerih cilj je preprečevanje diskriminacije na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti in spolne usmerjenosti ter boj proti takšni diskriminaciji, so Direktiva 2000/43/ES⁶, Direktiva 2000/78/ES⁷ ter Direktiva 2004/113/ES⁸ in dokazujejo pomembnost zakonodaje v boju proti diskriminaciji. Zlasti Direktiva 2000/78/ES vzpostavlja splošni okvir enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti in spolne usmerjenosti. Kljub temu pa so zunaj področij zaposlovanja med državami članicami razlike glede stopnje in oblike zaščite pred diskriminacijo na navedenih podlagah. Zato je namen te direktive, da se v okviru teh treh pravnih instrumentov stopnja in oblika zaščite na navedenih podlagah razširita s področij zaposlovanja na specifična področja iz člena 3 te direktive.

⁴ Resolucija z dne 20. maja 2008 P6_TA-PROV(2008)0212.

⁵ COM(2008) 412.

⁶ Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost (UL L 180, 19.7.2000, str. 22).

⁷ Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL L 303, 2.12.2000, str. 16).

⁸ Direktiva Sveta 2004/113/ES z dne 13. decembra 2004 o izvajanju načela enakega obravnavanja moških in žensk pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi (UL L 373, 21.12.2004, str. 37).

- (9) Zakonodaja Unije bi zato morala prepovedati diskriminacijo na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti na več področjih zunaj trga dela, vključno z dostopom do socialnega varstva, dostopom do izobraževanja ter dostopom do blaga in storitev, med drugim tudi do stanovanj, in preskrbo s takšnim blagom in storitvami. Storitve bi morale imeti pomen iz člena 57 PDEU.
- (10) Direktiva 2007/78/ES prepoveduje diskriminacijo pri dostopu do poklicnega usposabljanja; to zaščito je treba dopolniti z razširitvijo prepovedi diskriminacije na izobraževanje, ki se ne obravnava kot poklicno usposabljanje.
- (11)
- (12) Diskriminacija pomeni neposredno in posredno diskriminacijo, nadlegovanje, navodila, ki napeljujejo k diskriminaciji osebe, in odklonitev razumne prilagoditve invalidom. Diskriminacija v smislu te direktive vključuje neposredno diskriminacijo ali nadlegovanje na podlagi domnev o veri ali prepričanju, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti posameznika.
- (12a) Diskriminacija vključuje tudi diskriminacijo zaradi povezanosti z diskriminatorno podlago, kot je potrdilo Sodišče v zadevah C-303/06⁹ in C-83/14¹⁰. Za takšno diskriminacijo gre med drugim, kadar je oseba obravnavana manj ugodno ali je nadlegovana, ker je dejansko ali domnevno povezana z osebami določene vere ali prepričanja, invalidnimi osebami, osebami določene starosti ali spolne usmerjenosti. Zato je primerno, da se v tej direktivi izrecno določi zaščita pred takšno diskriminacijo.

⁹ Zadeva C-303/06, Coleman proti Attridgeu, sodba z dne 17. julija 2008.

¹⁰ Zadeva C-83/14, CHEZ Razpredelenie (Nikolova), sodba z dne 16. julija 2015.

- (12b) Nadlegovanje je v nasprotju z načelom enakega obravnavanja, saj žrtve nadlegovanja v primerjavi z drugimi nimajo enakega dostopa do socialnega varstva, izobraževanja ter blaga in storitev. Nadlegovanje ima lahko različne oblike, med drugim neželjeno besedno, nebesedno ali fizično vedenje. Takšno vedenje se lahko šteje za nadlegovanje v smislu te direktive, če se ponavlja ali pa se pojavi v tako hudi obliki, da je njegov učinek ali namen prizadeti dostojanstvo osebe in ustvariti zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje.
- (13) Pri uresničevanju načela enakega obravnavanja ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost bi si morala Unija v skladu s členom 8 PDEU prizadevati odpraviti neenakosti in spodbujati enakost med moškimi in ženskami, zlasti ker so ženske pogosto žrtev raznovrstne diskriminacije.

Države članice bi pri pripravi ali pregledu zakonov in drugih predpisov, potrebnih za uskladitev s to direktivo, morale upoštevati različen učinek na moške in ženske.

- (14) Presoja dejstev, na podlagi katerih se lahko domneva, da gre za neposredno ali posredno diskriminacijo, bi morala ostati v rokah nacionalnih sodnih in drugih pristojnih organov v skladu s predpisi nacionalne zakonodaje ali prakse. Takšni predpisi lahko zlasti določajo, da se posredna diskriminacija ugotavlja na kakršen koli način, tudi s statističnimi in/ali znanstvenimi dokazi.
- (14a) Različno obravnavanje zaradi starosti je v nekaterih primerih lahko dovoljeno, če je objektivno utemeljeno z legitimnim ciljem in če so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna. Zato bi moralo biti spodbujanje ekonomskega, kulturnega ali socialnega vključevanja oseb iz posameznih starostnih skupin legitimni cilj, ki bi ga bilo treba doseči z ustreznimi in nujnimi sredstvi, na primer tako, da se omenjenim osebam omogočijo ugodnejši pogoji za dostop.

- (15) Dejavniki tveganja, povezani s starostjo, se uporabljajo pri zagotavljanju zavarovalniških, bančnih in drugih finančnih storitev za oceno tveganja v posameznem primeru ter določitev premij in dajatev. Pri nekaterih finančnih storitvah osebe različnih starosti niso v primerljivem položaju za oceno tveganja. Sorazmerne razlike v obravnavanju na podlagi starosti zato ne pomenijo diskriminacije, če je starost osebe odločilen dejavnik pri oceni tveganja za zadevno storitev in ta ocena temelji na aktuarskih načelih ter relevantnih in zanesljivih statističnih podatkih. Starostne omejitve in starostne skupine na področju finančnih storitev lahko veljajo za sorazmerne razlike v obravnavanju na podlagi starosti, če so določene razumno.
- (15a) Dejavniki tveganja, povezani z invalidnostjo, zlasti z zdravstvenim stanjem, ki je razlog za invalidnost, se uporabljajo pri zagotavljanju zavarovalniških, bančnih in drugih finančnih storitev za oceno tveganja v posameznem primeru ter določitev premij in dajatev. Pri nekaterih finančnih storitvah invalidi za oceno tveganja niso v primerljivem položaju z osebami, ki niso invalidi. Sorazmerne razlike v obravnavanju na podlagi invalidnosti zato ne pomenijo diskriminacije, če je invalidnost odločilen dejavnik pri oceni tveganja za zadevno storitev in ta ocena temelji na aktuarskih načelih ter relevantnih in zanesljivih statističnih podatkih ali medicinskih spoznanjih.
- (15b) Stranke in ustrezni sodni in pritožbeni organi bi morali imeti pravico, da se na zahtevo obvestijo o razlogih za razlike v obravnavanju na podlagi starosti ali invalidnosti pri finančnih storitvah. Podane informacije bi morale biti uporabne in razumljive širši javnosti, prav tako bi morale pojasniti razlike v tveganju za posamezen primer za zadevno storitev. Vendar ponudnikom finančnih storitev ne bi bilo treba razkriti poslovno občutljivih podatkov.

(16)

- (17) Pri prepovedi diskriminacije je pomembno, da se v skladu z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah ter Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin spoštujejo tudi druge temeljne pravice in svoboščine, zlasti pravica do zaščite zasebnega in družinskega življenja, svoboda veroizpovedi, svoboda združevanja, svoboda izražanja, svoboda tiska in svoboda obveščanja. Ta direktiva ne bi smela posegati v ukrepe, določene z nacionalnim pravom, ki so v demokratični družbi potrebni zaradi javne varnosti, vzdrževanja javnega reda in preprečevanja kaznivih dejanj, za varovanje zdravja ter varstvo pravic in svoboščin drugih.
- (17-a) Ta direktiva ne spreminja razdelitve pristojnosti med Unijo in državami članicami, kot je opredeljeno v Pogodbah, med drugim tudi na področju izobraževanja in socialnega varstva ne. Prav tako ne posega v bistveno vlogo in široka pooblastila držav članic pri zagotavljanju, naročanju in organiziranju storitev splošnega gospodarskega pomena.
- (17a) Ta direktiva ureja uporabo načela enakega obravnavanja pri dostopu do socialnega varstva, dostopu do izobraževanja ter dostopu do blaga in storitev in oskrbi z njimi v mejah pristojnosti Unije. Pojem „dostop“ ne vključuje opredelitve glede upravičenosti posamezne osebe do socialne zaščite ali izobraževanja v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso, saj so za organizacijo in vsebino sistemov socialnega varstva in izobraževanja, in tudi za opredelitev upravičencev do ugodnosti socialnega varstva ali izobraževanja, pristojne države članice.

- (17b) Socialna zaščita v smislu te direktive bi morala zajemati socialno varnost, socialno pomoč, socialna stanovanja in zdravstveno varstvo. Ta direktiva bi se zato morala uporabljati za pravice in ugodnosti, ki izhajajo iz splošnih ali posebnih sistemov socialne varnosti, socialne pomoči in zdravstvenega varstva, ki so predpisani ali jih neposredno zagotavljajo država ali zasebne stranke, če zagotavljanje teh ugodnosti s strani slednjih financira država. V tem smislu bi se direktiva morala uporabljati v zvezi s prejemki v denarju in v naravi ter storitvami, ne glede na to, ali zadevni sistemi temeljijo na prispevkih ali ne. Navedeni sistemi na primer vključujejo področja socialne varnosti iz Uredbe (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta¹¹ in sisteme, ki zagotavljajo ugodnosti ali storitve, odobrene zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ali nevarnosti socialne izključenosti.
- (17c)
- (17d)
- (17e)
- (17f) Izključna pristojnost držav članic za organizacijo sistemov socialne zaščite vključuje pristojnost za vzpostavitev, financiranje in upravljanje takšnih sistemov in sorodnih institucij, pristojnost za opredelitev vsebine, zneska, izračuna in trajanja ugodnosti in storitev ter pristojnost za določitev pogojev za upravičenost do ugodnosti in storitev, pa tudi za prilagoditev teh pogojev zaradi zagotavljanja vzdržnosti javnih financ. Države članice imajo na primer še naprej možnost, da določene ugodnosti in storitve omejijo izključno na določeno starostno skupino ali invalide.

¹¹ Uredba (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti (UL L 166, 30.4.2004, str. 1).

- (17g) Izključna pristojnost držav članic za organizacijo izobraževalnih sistemov, učno vsebino in izobraževalne dejavnosti, kamor sodi tudi zagotavljanje izobraževanja za osebe s posebnimi potrebami, vključuje tudi pristojnost za vzpostavitev, financiranje in upravljanje izobraževalnih ustanov, za razvijanje učnih načrtov in drugih izobraževalnih dejavnosti, za določitev postopkov preverjanja in za določitev pogojev za upravičenost, med drugim tudi na primer določitev starostnih omejitev glede upravičenosti za šole, štipendije ali tečaje. Države članice zlasti ohranijo možnost določitve starostnih omejitev na področju izobraževanja,
- (17ga) Vsi posamezniki uživajo svobodo sklepanja pogodb, vključno s svobodo izbire pogodbenega partnerja za posel. Oseba, ki zagotavlja blago ali storitev, ima lahko več subjektivnih razlogov za svojo izbiro pogodbenega partnerja. Dokler navedena oseba pogodbenega partnerja ne izbira na podlagi vere ali prepričanja, starosti, invalidnosti, in spolne usmerjenosti, ta direktiva ne bi smela posegati v svobodo posameznika, da izbere pogodbenega partnerja. Prepoved diskriminacije na podlagi navedenega je treba uporabljati za osebe, ki v Uniji zagotavljajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti in ki se ponujajo zunaj okolja zasebnega in družinskega življenja in poslovanja v tem okviru.
- (17h) Ta direktiva se ne uporablja za zadeve, ki so urejene z družinskim pravom, vključno z zakonskim stanom in posvojitvijo ter s tem povezanimi zakonskimi ugodnostmi, in za zakonodajo o reproduktivnih pravicah. Prav tako ne posega v laično naravo države, državnih ustanov ali organov ali v izobraževanje.
- (17i)
- (18)
- (19) Unija v skladu s členom 17 PDEU spoštuje in ne vpliva na status cerkva in verskih združenj ali skupnosti, ki ga imajo na podlagi nacionalne zakonodaje v državah članicah, in da enako spoštuje status svetovnonazorskih in nekonfesionalnih organizacij.

- (19a) Invalidi so ljudje z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzoričnimi okvarami, ki jih v povezavi z različnimi ovirami lahko omejujejo, da bi enako kot drugi polno in učinkovito sodelovali v družbi.
- (19b) Ukrepi, s katerimi se invalidom zagotovi enak dostop do področij, zajetih s to direktivo, imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju polne enakosti v praksi. Takšni ukrepi bi morali zajemati prepoznavanje in odpravljanje ovir pri dostopnosti ter preprečevanje nastajanja novih ovir. Ukrepi, s katerimi se invalidom zagotovi enak dostop, ne bi smeli predstavljati nesorazmernega bremena. [Dostopnost naj bi bila sorazmerno dosežena, če lahko invalidi dejansko in tako kot drugi dostopijo do storitev, ki naj bi jih javnosti zagotavljale ali ponujale določene stavbe, objekti, prevozne storitve in infrastruktura, tudi če ne morejo imeti dostopa do cele stavbe, objekta ali infrastrukture.]
- (19c) V okviru področja uporabe te direktive bi moral biti cilj teh ukrepov zagotoviti dostopnost, med drugim tudi fizičnega okolja, prevoza, informacijske in komunikacijske tehnologije ter sistemov in storitev. Invalidom morda res ni mogoče vedno zagotoviti povsem enakega dostopa kot drugim, vendar pa to ne more služiti kot opravičilo, da se ga s sprejetjem vseh potrebnih ukrepov ne bi izboljšalo, kolikor je mogoče.

- (19d) Boljšo dostopnost je mogoče zagotoviti na več načinov, med drugim z uporabo načela „univerzalnega oblikovanja“. V skladu s Konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov „univerzalno oblikovanje“ pomeni oblikovanje proizvodov, okolja, programov in storitev, ki je čim bolj uporabno za vse ljudi, ne da bi ga bilo treba prilagajati ali posebej načrtovati. „Univerzalno oblikovanje“ ne bi smelo izključevati podpornih pripomočkov in tehnologij za posamezne skupine invalidov, kadar je to potrebno.¹² Države članice bi morale, da bi izpolnile specifične potrebe invalidov in hkrati čim bolj zmanjšale potrebo po prilagajanju in stroške, raziskovati in razvijati univerzalno oblikovane storitve in blago, ki spadajo v področje uporabe te direktive, ali spodbujati raziskave in razvoj takih storitev in blaga ter njihovo razpoložljivost in uporabo. Države članice bi se zato, da bi postopoma zagotovile dostop do blaga in storitev, morale zavzemati za vključitev univerzalnega oblikovanja v razvoj standardov in smernic.
- (19e) Če se spoštuje pravo Unije, ki določa podrobne standarde ali specifikacije o dostopnosti ali razumni prilagoditvi za določeno blago ali storitve, bi to moralo pomeniti, da se spoštujejo zahteve te direktive glede dostopnosti ali razumne prilagoditve.

¹² Člen 2 Konvencije ZN o pravicah invalidov.

- (20) Pravo Unije na nekaterih področjih že določa podrobne specifikacije ali standarde o dostopnosti. Take specifikacije ali standardi so med drugim določeni v Uredbi Komisije (EU) št. 1300/2014¹³, Uredbi (EU) 181/2011 Evropskega parlamenta in Sveta¹⁴, Uredbi (ES) št. 1107/2006 Evropskega parlamenta in Sveta¹⁵ ter Uredbi (ES) št. 1371/2007 Evropskega parlamenta in Sveta¹⁶. Pravo Unije določa tudi že pravne zahteve za zagotovitev dostopnosti, ne da bi določalo specifikacije ali standarde zahteve po dostopnosti. Take pravne zahteve so med drugim določene v Uredbi (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta¹⁷ ter v Direktivi 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta¹⁸. V skladu s členom 7 Uredbe (EU) št. 1303/2013 na primer mora biti dostopnost za invalide eno od meril, ki jih je treba upoštevati pri opredelitvi operacij, sofinanciranih iz skladov.

¹³ Uredba Komisije (EU) št. 1300/2014 z dne 18. novembra 2014 o tehničnih specifikacijah za interoperabilnost v zvezi z dostopnostjo železniškega sistema Unije za invalide in funkcionalno ovirane osebe.

¹⁴ Uredba (EU) št. 181/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 2011 o pravicah potnikov v avtobusnem prevozu in spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004.

¹⁵ Uredba (ES) št. 1107/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o pravicah invalidnih oseb in oseb z omejeno mobilnostjo v zračnem prevozu (UL L 204, 26.7.2006, str. 1).

¹⁶ Uredba (ES) št. 1371/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2007 o pravicah in obveznostih potnikov v železniškem prometu (UL L 315, 3.12.2007, str. 14).

¹⁷ Uredba (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 (UL L 347, 20.12.2013, str. 320).

¹⁸ Direktiva 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju in razveljavitvi Direktive 2004/18/ES.

- (20-aa) Države članice so pozvane, naj sprejmejo inovativne ukrepe, s katerimi bi invalidom zagotovili dostop do kulturne infrastrukture in kulturnih dejavnosti; potrebo po takšnih ukrepih je poudaril Svet.¹⁹ Takšne ukrepe lahko spodbudi načelo „univerzalnega oblikovanja“ in najboljše prakse držav članic.
- (20-a) Pri dejanskem zagotavljanju popolne enakosti za invalide na področjih, ki jih zajema ta direktiva, imajo poleg splošnih, vnaprej sprejetih ukrepov za zagotavljanje dostopnosti pomembno vlogo tudi ukrepi, s katerimi se zagotovi razumna prilagoditev v posameznih primerih. V kontekstu pogodbenega ali drugega dolgoročnega razmerja med ponudnikom in invalidom bi strukturne spremembe objektov ali opreme lahko veljale za razumno prilagoditev. Razumna prilagoditev lahko vključuje prilagoditev ali spremembo običajnih politik, postopkov in praks ponudnikov, prilagoditev pogojev dostopa ter zagotavljanje posebne pomoči ob upoštevanju posebnih potreb invalida, da se doseže uravnotežen rezultat. Ukrepi, s katerimi se zagotovi razumna prilagoditev, ne bi smeli nalagati nesorazmernega bremena.
- (20-b) Države članice so pozvane, naj razvijejo in uvedejo inovativne ukrepe, da zagotovijo razumno prilagoditev.
- (20aa) Pri zagotavljanju stanovanj se od ponudnika ne bi smele zahtevati strukturne spremembe objekta ali financiranje takšnih sprememb, da bi izpolnil določbe o razumni prilagoditvi iz te direktive. Ponudnik bi moral v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso takšne spremembe sprejeti, če se financirajo drugače in ne ustvarjajo kakšnega drugačnega nesorazmernega bremena.

¹⁹ Resolucija Sveta z dne 5. maja 2003 o enakih možnostih učencev in študentov invalidov v izobraževanju in usposabljanju (UL C 134, 7.6.2003, str. 6).

- (20b) Pri presoji, ali bi ukrepi za zagotavljanje dostopnosti ali razumne prilagoditve pomenili nesorazmerno breme, bi bilo treba upoštevati več dejavnikov, med drugim velikost, vire in naravo organizacije ali podjetja ter predvidene stroške takšnih ukrepov ali (tehnični in/ali ekonomski) življenjski cikel infrastrukture in predmetov, s katerimi se zagotovi storitev. Poleg tega bi lahko do nesorazmernega bremena prišlo zlasti, če bi bile potrebne opazne strukturne spremembe, da bi se zagotovil dostop do premičnin ali nepremičnin, ki so zaščitene v skladu z nacionalnimi pravili zaradi svoje zgodovinske, kulturne, umetniške ali arhitekturne vrednosti.
- (20c) Načelo dostopnosti je določeno v Konvenciji Združenih narodov o pravicah invalidov. Načelo razumne prilagoditve in načelo nesorazmernega bremena sta določena v Direktivi 2000/78/ES in Konvenciji ZN o pravicah invalidov.
- (21) Prepoved diskriminacije ne bi smela vplivati na ohranjanje ali sprejetje ukrepov s strani držav članic, s katerimi naj bi preprečevale ali izravnale neugodnosti, ki jih utrpi skupina oseb določene vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti. Taki ukrepi lahko zajemajo podporo organizacijam oseb določene vere ali prepričanja, invalidov ali oseb določene starosti ali spolne usmerjenosti, če je njihov glavni cilj spodbujanje ekonomskega, kulturnega ali socialnega vključevanja ter zadovoljevanje posebnih potreb teh oseb.
- (22) Ta direktiva določa minimalne zahteve, s čimer daje državam članicam možnost, da uvedejo in vzdržujejo bolj ugodne določbe. Izvajanje te direktive ne bi smelo upravičevati kakršnega koli nazadovanja razmer, ki v državi članici že obstajajo.

- (23) Osebam, ki so bile izpostavljene diskriminaciji na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti, bi bilo treba zagotoviti ustrezna pravna sredstva. Da bi zagotovili učinkovitejšo raven pravnega varstva, je treba združenja, organizacije in druge pravne osebe pooblastiti za sodelovanje v postopkih, vključno v imenu ali v podporo žrtve, brez poseganja v nacionalna postopkovna pravila v zvezi z zastopanjem in obrambo pred sodišči.
- (24) Pravila o dokaznem bremenu je treba prilagoditi, kadar gre za primer diskriminacije *prima facie*; zaradi učinkovite uporabe načela enakega obravnavanja pa je treba breme dokazovanja prenesti na toženo stranko, ko se navajajo dokazi o takšni diskriminaciji. Tožena stranka pa kljub temu ni dolžna dokazovati, da tožnik pripada določeni veri ali prepričanju, trpi določeno invalidnost, je določene starosti ali določene spolne usmerjenosti.
- (25) Učinkovito izvajanje načela enakega obravnavanja zahteva ustrezno sodno varstvo pred viktimizacijo.
- (26) Svet je v resoluciji o nadaljnjem spremljanju Evropskega leta enakih možnosti za vse (2007) pozval k polni vključitvi civilne družbe, vključno z organizacijami, ki zastopajo osebe, pri katerih obstaja tveganje diskriminacije, socialnih partnerjev in zainteresiranih strani pri pripravi politik in programov za preprečevanje diskriminacije ter spodbujanje enakosti in enakih možnosti na evropski in nacionalni ravni.
- (27) Izkušnje pri uporabi direktiv 2000/43/ES, 2004/113/ES in 2006/54/ES kažejo, da bi se zaščita pred diskriminacijo iz razlogov, zajetih s to direktivo, lahko okrepila, če bi v vsaki državi članici obstajal organ ali organi, ki bi bili pristojni za analizo s tem povezanih težav, preučevanje možnih rešitev in zagotavljanje konkretne pomoči žrtvam diskriminacije. V skladu z namenom, da se stopnja in oblika zaščite pred diskriminacijo na podlagi spola, rase ali narodnosti razširita na razloge, zajete v tej direktivi, bi moral biti ti organi pristojni tudi za področja, zajeta v Direktivi 2000/78/ES.

- (28) Redno poročanje in spremljanje doseženega napredka, vključno z zbiranjem statističnih podatkov, bi se morala uporabljati za namene te direktive.
- (29) Države članice bi morale za kršitev obveznosti po tej direktivi določiti učinkovite, sorazmerne in odvračalne kazni.
- (30) Ker države članice ne morejo zadovoljivo doseči cilja te direktive, to je zagotoviti skupno raven zaščite pred diskriminacijo v vseh državah članicah, in ga je torej zaradi obsega in učinkov predlaganih ukrepov lažje doseči na ravni Unije, lahko Unija ukrepa v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 PEU. V skladu z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta direktiva ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje navedenega cilja.
- (31) V skladu s točko 34 Medinstitucionalnega sporazuma o boljši pripravi zakonodaje naj države članice za svoje potrebe in v interesu Unije izdelajo in objavijo lastne table, ki naj, kolikor nazorno je to mogoče, prikazujejo korelacijo med to direktivo in ukrepi za prenos v nacionalno pravo –

SPREJEL NASLEDNJO DIREKTIVO:

POGLAVJE I

SPLOŠNE DOLOČBE

Člen 1

Namen

Ta direktiva določa okvir za boj proti diskriminaciji na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti s ciljem uresničevati v državah članicah načelo enakega obravnavanja na področju uporabe člena 3; obenem dodatno krepi to načelo na področju zaposlovanja in dela, kot je določeno v Direktivi 2000/78/ES.

Člen 2

Pojem diskriminacije

1. V tej direktivi „načelo enakega obravnavanja“ pomeni, da ne obstaja nikakršna diskriminacija na kateri koli podlagi iz člena 1.
- 1a. V tej direktivi diskriminacija pomeni:
 - (i) neposredno diskriminacijo;
 - (ii) posredno diskriminacijo;
 - (iii) nadlegovanje;
 - (iv) neposredno diskriminacijo in nadlegovanje prek povezave;
 - (v) odklonitev razumne prilagoditve invalidom ter
 - (vi) navodilo, ki napeljuje k diskriminaciji osebe na kateri koli podlagi iz člena 1.

2. Za namene odstavka 1 se uporabljajo naslednje opredelitve:

- (a) za neposredno diskriminacijo gre, kadar je, je bila ali bi bila oseba obravnavana manj ugodno kakor neka druga v primerljivi situaciji, in sicer na kateri koli podlagi iz člena 1;
- (b) za posredno diskriminacijo gre, kadar bi bile zaradi navidezno nevtralnega predpisa, merila ali prakse osebe določene vere ali prepričanja, določene invalidnosti, določene starosti ali določene spolne usmerjenosti v posebej neugodnem položaju v primerjavi z drugimi osebami, razen če ta predpis, merilo ali praksa objektivno temelji na zakonitem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna;
- (c) za nadlegovanje gre, kadar ima nezaželeno vedenje, povezano s katerim koli od razlogov iz člena 1, namen ali učinek prizadeti dostojanstvo osebe in ustvariti zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje. V tem smislu se pojem nadlegovanja lahko opredeli v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso držav članic;
- (e) za neposredno diskriminacijo ali nadlegovanje prek povezave gre, kadar je neka oseba diskriminirana ali nadlegovana, ker je povezana z osebami določene vere ali prepričanja, invalidnimi osebami, osebami določene starosti ali osebami določene spolne usmerjenosti;
- (d) za odklonitev razumne prilagoditve invalidom gre, kadar se ne spoštujejo določbe člena 4a te direktive;

3.

4.

5.

6. Ne glede na odstavke 1, 1a in 2 različno obravnavanje na podlagi starosti ne velja za diskriminacijo, če je to objektivno utemeljeno z legitimnim ciljem in če so načini za doseg tega cilja ustrezni in nujni.

Spodbujanje ekonomskega, kulturnega ali socialnega vključevanja oseb iz posameznih starostnih skupin je legitimen cilj v skladu s prvim pododstavkom.

- 6-a Preferenčne takse, pristojbine ali tarife v zvezi s čimer koli, kar se nudi ali opravlja za osebe določene starostne skupine ali v zvezi z njimi, za namen te direktive ne pomenijo diskriminacije.

- 6a. Ne glede na odstavke 1, 1a in 2 različno obravnavanje invalidov, za katere se lahko sprejmejo ugodnejši predpisi glede pogojev dostopa do področij iz člena 3, da bi spodbujali njihovo ekonomsko, kulturno ali socialno vključevanje ali zadovoljili njihove posebne potrebe, za namen te direktive ne pomeni diskriminacije.

7. Pri zagotavljanju finančnih storitev:

- a) sorazmerne razlike v obravnavanju na podlagi starosti ne pomenijo diskriminacije za namene te direktive, če je starost odločilen dejavnik pri oceni tveganja za zadevno storitev in ta ocena temelji na aktuarskih načelih ter relevantnih in zanesljivih statističnih podatkih;
- b) sorazmerne razlike v obravnavanju na podlagi invalidnosti ne pomenijo diskriminacije za namene te direktive, če je invalidnost odločilen dejavnik pri oceni tveganja za zadevno storitev in ta ocena temelji na aktuarskih načelih ter relevantnih in zanesljivih statističnih podatkih ali medicinskih spoznanjih.

Ponudniki finančnih storitev, ki se odločijo za uporabo sorazmernih razlik v obravnavanju na podlagi starosti ali invalidnosti, strankam in ustreznim sodnim in pritožbenim organom na zahtevo zagotovijo informacije o razlogih za takšne razlike v obravnavanju.

8. Ta direktiva ne posega v ukrepe, določene z nacionalnim pravom, ki so v demokratični družbi potrebni zaradi javne varnosti, vzdrževanja javnega reda in preprečevanja kaznivih dejanj, za zaščito mladoletnikov, za varovanje zdravja in zagotavljanje varnosti ter varstvo pravic in svoboščin drugih, vključno s pravico do svobode izražanja in svobodo tiska. Ta direktiva ne omejuje pristojnosti držav članic in ne povečuje pristojnosti Unije na področjih iz tega odstavka.

Člen 3

Področje uporabe

1. V mejah pristojnosti, dodeljenih Evropski uniji, in v okviru omejitev iz odstavka 2 se prepoved diskriminacije uporablja za vse osebe javnega in zasebnega sektorja, vključno z javnimi organi, v zvezi z:

- (a) dostopom do socialne zaščite, kolikor je povezana s socialno varnostjo, socialno pomočjo, socialnimi stanovanji in zdravstvenim varstvom.

Dostop v okviru te točke vključuje proces iskanja informacij, prijavljanje in registriranje ter dejansko zagotavljanje ukrepov socialne zaščite;

- (b)

- (c) dostopom do izobraževanja.

Dostop v okviru te točke vključuje proces iskanja informacij, prijavljanje in registriranje ter dejanski vpis v izobraževalne dejavnosti in udeležbo v njih;

- (d) dostopom do blaga in storitev ter oskrbo z njimi, vključno s stanovanji, ki so javno dostopni in ponujeni zunaj zasebnega in družinskega življenja.

Dostop v okviru te točke vključuje proces iskanja informacij, prijavljanje, registriranje, naročanje, rezerviranje, najemanje in nakupovanje ter dejansko zagotavljanje in uporabo zadevnega blaga in storitev.

2. Ta direktiva se ne uporablja za:

- (a) zadeve, urejene z družinskim pravom, vključno s predpisi o zakonskem stanu in posvojitvi, ter zakonodajo o reproduktivnih pravicah;
- (b) organizacijo in financiranje sistemov socialne zaščite držav članic, vključno z vzpostavitvijo in upravljanjem takšnih sistemov in sorodnih institucij, ter vsebino, znesek, izračun in trajanje ugodnosti in storitev ter pogoje za upravičenost do teh ugodnosti in storitev, kot so na primer starostne omejitve za nekatere ugodnosti;
- (c)
- (d) organizacijo in financiranje izobraževalnih sistemov držav članic, vključno z ustanovitvijo in upravljanjem izobraževalnih ustanov, vsebino poučevanja in izobraževalnih dejavnosti, razvijanje učnih načrtov, določitev postopkov preverjanja in pogoje za upravičenost, kot so na primer starostne omejitve za šole, štipendije ali tečaje;
- (e) različno obravnavanje na podlagi vere ali prepričanja osebe pri vpisu na izobraževalne ustanove, katerih etika temelji na veri ali prepričanju, v skladu z nacionalno zakonodajo, tradicijo in prakso.

3.

- 3a. Ta direktiva ne posega v nacionalne ukrepe, ki dovoljujejo ali prepovedujejo nošenje verskih simbolov, in ne omejuje izključne pristojnosti držav članic na teh področjih.
4. Ta direktiva ne posega v nacionalno zakonodajo, ki zagotavlja laično naravo države, državnih ustanov ali organov ali izobraževanja ali ki zadeva status in dejavnosti cerkva in drugih organizacij, ki temeljijo na veri ali prepričanju, in ne omejuje izključne pristojnosti držav članic na teh področjih.
5. Ta direktiva ne obravnava različnega obravnavanja na podlagi narodnosti in ne posega v določbe in pogoje v zvezi z vstopom in prebivanjem državljanov tretjih držav in oseb brez državljanstva na ozemlju držav članic in v katero koli obravnavanje, ki izhaja iz pravnega statusa zadevnih državljanov tretjih držav in oseb brez državljanstva.

Člen 4

Dostopnost za invalide

1. Države članice sprejmejo potrebne in ustrezne ukrepe, s katerimi invalidom zagotovijo, da imajo na področjih iz člena 3 enak dostop kot drugi. Vendar ti ukrepi ne bi smeli predstavljati nesorazmernega bremena.
- 1a. Dostopnost vključuje splošne previdnostne ukrepe, da se na vseh področjih iz člena 3 zagotovi učinkovito uveljavljanje načela enakega obravnavanja za invalide.
2. Ukrepi iz odstavkov 1 in 1a tega člena vključujejo prepoznavanje in odpravljanje ovir pri zagotavljanju dostopnosti ter preprečevanje novih ovir na področjih, zajetih s to direktivo.
- 3.
- 4.

- 5.
6. Odstavki 1, 1a in 2 tega člena se uporabljajo za stanovanja le, kar zadeva skupne prostore v zgradbah z več kot eno stanovanjsko enoto. Ta odstavek ne posega v člen 4(7) in člen 4a.
7. Države članice postopoma sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da je invalidom dostopnih dovolj stanovanj.
8. Države članice v skladu z nacionalnimi posebnostmi in pogoji raziskujejo in razvijajo univerzalno oblikovane storitve in blago ali spodbujajo raziskave in razvoj takih storitev in blaga.
9. Šteje se, da so določbe tega člena spoštovane, če se spoštuje pravo Unije, ki določa podrobne standarde ali specifikacije o dostopnosti za določeno blago ali storitve.

Člen 4a

Razumna prilagoditev invalidom

1. Da bi zagotovili upoštevanje načela enakega obravnavanja invalidov, se razumna prilagoditev zagotovi na področjih iz člena 3.
2. Za namene odstavka 1 razumna prilagoditev pomeni spremembe in prilagoditve, ki ne nalagajo nesorazmernega bremena, so pa v posameznih primerih nujne in ustrezne, da se upoštevajo specifične potrebe invalidov, ki se jim tako omogoči enakopraven dostop do določenega ukrepa socialne zaščite, izobraževalne dejavnosti, blaga ali storitve.

3. Pri zagotavljanju stanovanj se v skladu z odstavkoma 1 in 2 od ponudnika ne zahteva, da uvede strukturne spremembe objekta ali jih financira. Ponudnik v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso takšne spremembe sprejme, če se financirajo drugače in ne ustvarjajo kakšnega drugačnega nesorazmernega bremena.
4. Šteje se, da so določbe tega člena spoštovane, če se spoštuje pravo Unije, ki določa podrobne standarde ali specifikacije o razumni prilagoditvi za določeno blago ali storitve.

Člen 4b

Skupne določbe o dostopnosti in razumni prilagoditvi

1. Pri oceni, ali bi ukrepi, potrebni za skladnost s členoma 4 in 4a, pomenili nesorazmerno breme, je treba upoštevati zlasti:
 - a) velikost, vire in naravo organizacije ali podjetja;
 - aa) negativne posledice za invalida, na katerega vpliva dejstvo, da ukrep ni zagotovljen;
 - b) predvidene stroške;
 - c) splošno oceno koristi za invalide, pri čemer se upoštevata pogostost in trajanje uporabe zadevnega blaga in storitev ter pogostost in trajanje razmerja s prodajalcem ali ponudnikom;
 - d) življenjski cikel infrastrukture in predmetov, s katerimi se zagotovi storitev;²⁰

²⁰ To merilo je lahko ustrezno le za dostopnost.

- e) zgodovinsko, kulturno, umetniško ali arhitekturno vrednost zadevne premočnine ali nepremičnine ter
- f) varnost in izvedljivost zadevnih ukrepov.

Breme ne velja za nesorazmerno, če se v zadostni meri izravna z ukrepi v okviru politike za invalide zadevne države članice.

2.

3.

Člen 5

Pozitivni ukrepi

1. Da bi bila v praksi zagotovljena popolna enakost, načelo enakega obravnavanja ne preprečuje državam članicam, da bi ohranile ali sprejele posebne ukrepe, katerih cilj je preprečevati ali kompenzirati za prikrajšanost, povezano z vero ali prepričanjem, invalidnostjo, starostjo ali spolno usmerjenostjo.

Člen 6

Minimalne zahteve

1. Države članice lahko sprejmejo ali ohranijo pravila za zaščito načela enakega obravnavanja, ki so ugodnejša od pravil, določenih s to direktivo.
2. Izvajanje te direktive pod nobenim pogojem ne predstavlja podlage za znižanje ravni varovanja pred diskriminacijo, ki ga na področju, ki ga zajema ta direktiva, država članica že zagotavlja.

POGLAVJE II

PRAVNA SREDSTVA IN IZVRŠBA

Člen 7

Pravno varstvo

1. Države članice zagotovijo, da so vsem osebam, ki menijo, da jim je bila storjena krivica, ker ni bilo uporabljeno načelo enakega obravnavanja, na voljo sodni in/ali upravni postopki, vključno s poravnalnimi postopki, kjer države članice menijo, da je to ustrezno, tudi potem, ko se je razmerje, v katerem je domnevno prišlo do diskriminacije, že končalo.
2. Države članice zagotovijo, da se lahko združenja, organizacije ali druge pravne osebe, katerih legitimni interes je v skladu z merili po nacionalni zakonodaji zagotavljati, da se določbe te direktive izpolnjujejo, v imenu ali v podporo tožnika na podlagi njegovega soglasja vključijo v kateri koli sodni in/ali upravni postopek, predviden za izvršbo obveznosti, ki izhajajo iz te direktive.
3. Odstavka 1 in 2 ne vplivata na nacionalne predpise o časovnih omejitvah glede vlaganja pravnih sredstev v zvezi z načelom enakega obravnavanja.

Člen 8

Dokazno breme

1. Države članice v skladu s svojimi sodnimi sistemi sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da je, kadar osebe, ki menijo, da jim je bila storjena krivica, ker ni bilo uporabljeno načelo enakega obravnavanja, pred sodiščem ali drugim pristojnim organom oblasti dokažejo dejstva, na podlagi katerih je mogoče domnevati, da je šlo za neposredno ali posredno diskriminacijo, dokazno breme, da prepoved diskriminacije ni bila kršena, naloženo toženi stranki.

2. Odstavek 1 ne preprečuje državam članicam, da sprejmejo za tožeče stranke ugodnejše predpise o dokaznem bremenu.
3. Odstavek 1 se ne uporablja v kazenskih postopkih.
4. Države članice se lahko odločijo, da ne bodo uporabljale odstavka 1 pri postopkih, v katerih sodišče ali drugi pristojni organ razišče dejstva, povezana s posamezno zadevo.
5. Odstavki 1, 2, 3 in 4 tega člena se uporabljajo tudi v vseh pravnih postopkih, začelih v skladu s členom 7(2).

Člen 9

Viktimizacija

Države članice sprejmejo v okviru nacionalnega pravnega sistema ukrepe, ki so potrebni, da zagotovijo, da so posamezniki zaščiteni pred škodljivim ravnanjem ali škodljivimi posledicami, ki bi nastali kot odziv na pritožbo ali na pravni postopek, katerih cilj je upoštevanje načela enakega obravnavanja.

Člen 10

Obveščanje

Države članice zagotovijo, da so osebe, ki jih to zadeva, opozorjene na predpise, sprejete na podlagi te direktive in na že veljavne predpise, na ustrezne načine na celotnem ozemlju.

Člen 11

Dialog z ustreznimi zainteresiranimi stranmi

Pri uveljavljanju načela enakega obravnavanja države članice spodbujajo dialog z ustreznimi zainteresiranimi stranmi, ki imajo v skladu s svojo nacionalno zakonodajo in prakso legitimen interes prispevati k boju proti diskriminaciji na podlagi in na področjih, zajetih s to direktivo.

Člen 12

Organi za spodbujanje enakega obravnavanja

1. Države članice določijo organ ali organe za spodbujanje enakega obravnavanja vseh oseb ne glede na njihovo vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost. Ti organi so lahko sestavni del agencij, ki so na državni ravni zadolžene za varovanje človekovih pravic ali zaščito pravic posameznikov.
2. Države članice zagotovijo, da pristojnosti teh organov vključujejo:
 - (a) brez poseganja v pravico žrtev in združenj, organizacij ali drugih pravnih oseb iz člena 7(2), zagotavljanje neodvisne pomoči žrtvam diskriminacije pri obravnavanju njihovih pritožb o diskriminaciji,
 - (b) izvajanje neodvisnih raziskav v zvezi z diskriminacijo ter
 - (c) objavljane neodvisnih poročil in dajanje priporočil o katerem koli vprašanju, povezanim z diskriminacijo.
3. Države članice tudi zagotovijo, da so organ ali organi iz odstavka 1 pristojni tudi za področja, zajeta v tej direktivi, in področja, zajeta v Direktivi 2000/78.

POGLAVJE III

KONČNE DOLOČBE

Člen 13

Skladnost

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo spoštovanje načela enakega obravnavanja na področju uporabe te direktive, zlasti pa, da:

- (a) se odpravijo vsi zakoni in drugi predpisi, ki so v nasprotju z načelom enakega obravnavanja;
- (b) se ali se lahko razveljavijo ali spremenijo vse pogodbene določbe, interna pravila podjetij in pravila, ki urejajo profitna in neprofitna združenja, ki so v nasprotju z načelom enakega obravnavanja.

Člen 14

Sankcije

Države članice določijo predpise o sankcijah, ki se uporabljajo v primeru kršitve nacionalnih določb, sprejetih na podlagi te direktive, in sprejmejo vse ukrepe, ki so potrebni, da zagotovijo njihovo izvajanje. Sankcije lahko obsegajo plačilo odškodnine, ki ne sme biti omejena z določitvijo vnaprejšnje zgornje meje, in morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračalne.

Člen 14a

Enakost spolov

V skladu s členom 8 Pogodbe o delovanju Evropske unije države članice pri izvajanju te direktive spoštujejo cilj odpraviti neenakosti in spodbujati enakost med moškimi in ženskami.

Člen 15

Izvajanje

1. Države članice uveljavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, do [4 leta po sprejetju]. O tem takoj obvestijo Komisijo ter ji predložijo besedilo teh predpisov.

Države članice se v sprejetih predpisih sklicujejo na to direktivo ali pa sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicevanja določijo države članice.

2. Države članice lahko določijo, da je treba obveznost v zvezi zagotavljanjem dostopnosti iz člena 4 za nove zgradbe, objekte, prevozne storitve in infrastrukturo izpolniti najpozneje do [pet let po sprejetju].
 - 2a. Države članice lahko določijo, da je treba obveznost v zvezi zagotavljanjem dostopnosti iz člena 4 za obstoječe zgradbe, objekte, prevozne storitve in infrastrukturo izpolniti najpozneje do [20 let po sprejetju]. Če država članica to stori, zagotovi postopno uvajanje te obveznosti v tem obdobju.
3. Vsaka država članica, ki se odloči uporabiti dodatno obdobje iz odstavka 2a, do datuma iz odstavka 1 tega člena Komisijo obvesti o akcijskem načrtu z načrtovanimi ukrepi in časovnim okvirom za postopno izvajanje navedene obveznosti.
 - 3a. Države članice do datuma iz odstavka 1 tega člena Komisijo obvestijo o svojih načrtih za postopno izvajanje obveznosti iz člena 4(7).

4. Države članice zbirajo podatke, kot je primerno, ter spremljajo in ocenjujejo učinkovitost zadevnih ukrepov. To bi bilo mogoče doseči z ukrepi, kot je določitev izhodišč ali merljivih ciljev ali z zbiranjem ustreznih kvantitativnih in kvalitativnih podatkov, v skladu z uporabnim nacionalnim pravom in pravom Unije, zlasti glede varstva osebnih podatkov.

Člen 16

Poročilo

1. Države članice predložijo Komisiji najpozneje do [dve leti po datumu, predvidenem v členu 15(1)], potem pa vsakih pet let vse informacije, ki jih Komisija potrebuje, da lahko za Evropski parlament in Svet pripravi poročilo o uporabi te direktive, v katerem bodo tudi informacije o izvajanju načrtov, navedenih v členu 15(3) in (3a).
2. V poročilu Komisije so po potrebi upoštevana stališča nacionalnih organov za enakost spolov in stališča zainteresiranih strani, kakor tudi Agencije EU za temeljne pravice. V skladu z načelom integriranja enakosti spolov vsebuje poročilo med drugim oceno učinkov sprejetih ukrepov na ženske in moške. Glede na prejete informacije vsebuje poročilo, če je potrebno, predloge za spremembe in posodobitve te direktive.

Člen 17

Začetek veljavnosti

Ta direktiva začne veljati na dan objave v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 18

Naslovniki

Ta direktiva je naslovljena na države članice.
